



MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

DPS II 0700-6- 2755/JL/2010

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn..... 2.06.2010.

nr..... 3178podpis..... Borusewicz

Warszawa, 2 czerwca 2010 r.

P. T. Kociński
[Signature]

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn..... 7.06.10.....
nr..... 4205podpis..... [Signature]

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu RP

Aznanomy Panie Marszałku,

W odpowiedzi na przesłane przy piśmie Pana Marszałka z dnia 1 maja 2010r. znak BSK/DSK-043-2687/10 Oświadczenie Pana Senatora Romana Ludwiczuka złożone na 53. Posiedzeniu Senatu w dniu 29 kwietnia 2010r. uprzejmie informuję, że

zgodnie z art. 108 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009r. Nr 175, poz. 1362 ze zmianami) kontrakt socjalny zawierany jest przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej z jednej strony a osoba bądź rodziną z drugiej strony w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej. Wzór kontraktu określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 1 marca 2005r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego.

Decyzję o zawarciu kontraktu socjalnego, podejmuje pracownik socjalny w oparciu o sytuację osoby lub rodziny ustaloną w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego, który wynika z rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego (Dz. U. z 2005r. nr 77, poz. 672 ze zmianą z roku 2008).

Dodatkowo w art. 45 ustawy o pomocy społecznej wynika, że praca socjalna, jako szczególnie świadczenie pomocy społecznej może (ale nie musi) być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny (ust.3).

Jak wynika z powyższych uregulowań prawnych aktualne przepisy ustawowe oraz akty wykonawcze pozostawiają, pracownikowi socjalnemu, dużą swobodę w stosowaniu tego narzędzia pracy zawodowej kadry pomocy społecznej stosowanego w codziennej praktyce. Takie podejście do wykorzystania kontraktu socjalnego jest zgodne z ideą ustawodawcy oraz resortu pracy i polityki społecznej.

Nie ma potrzeby ani praktycznej możliwości ścisłego uregulowania zasad stosowania kontraktu socjalnego w codziennej praktyce pracy socjalnej oraz działalności zawodowej pracowników socjalnych.

W ocenie resortu to pracownik socjalny, w swoich codziennych kontaktach z klientami pomocy społecznej i w oparciu o ustalenia dokonane w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego podejmuje, w każdej indywidualnej sprawie, decyzję o zastosowaniu narzędzia jakim jest kontrakt socjalny.

Dodatkowo pragnę przedstawić Panu Marszałkowi różnorodne działania podejmowane w ramach zadań Ministra Pracy i Polityki Społecznej związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu różnych grup osób i rodzin, a które mogą zwiększać ich aktywności.

I. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – obowiązek jednostek terytorialnych samorządu

Poprawie dostępu do różnych ofert oparcia społecznego niezbędnego osobom wykluczonym służy m.in. opracowywanie i realizowanie przez gminne jednostki samorządu terytorialnego gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Powiatowe jednostki samorządu terytorialnego opracowują i realizują powiatowe strategie rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Samorządy województw opracowują, aktualizują i realizują strategie wojewódzkie w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, współpracy z organizacjami pozarządowymi - po konsultacji z powiatami.

II. WAŻNE AKTY PRAWNE W SYSTEMIE POMOCY WYKLUCZONYM

W okresie 2003-2006 Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął następujące akty prawne:

- *ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,*
- *ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,*
- *ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.*
- *ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych.*

Istotą tych rozwiązań prawnych było wprowadzenie instrumentarium aktywnego oddziaływania na postawy dotychczasowych beneficjentów pomocy społecznej oraz osób zarejestrowanych w urzędach pracy.

Pierwsza ustawa, to novum w aktywnej polityce społecznej, wprowadzająca instytucję tzw. *zatrudnienia socjalnego*, łączącą elementy edukacji społeczno-zawodowej z możliwością uzyskiwania świadczenia integracyjnego przez osobę długotrwale bezrobotną, korzystającą ze świadczeń pomocy społecznej (rodzaj zasiłku lecz wypłacanego za aktywną postawę uczestnika zajęć reintegracji społeczno-zawodowej). Ta ustawa stworzyła szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Nowa regulacja miała i ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób długotrwale bezrobotnych, bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, a także byłych więźniów oraz uchodźców.

Druga ustawa, wprowadziła instytucję wolontariatu, który dzisiaj oznacza dziś oznacza nie tylko pomoc bliźniemu, ale również wykonywanie pracy dla podniesienia kwalifikacji.

Wolontariat może też być pierwszym krokiem na rynek pracy. Nie sposób w tym miejscu nie wspomnieć o głębszych korzyściach niematerialnych – wiele osób pytanych o to, co daje im wolontariat, odpowiada: satysfakcję, możliwość sprawdzenia się, odwdzięczenia się, poczucie, że jest się potrzebnym. I to jest chyba w wolontariacie najważniejsze.

Trzeci akt prawny zmienił postępowanie urzędów pracy i innych instytucji rynku pracy wobec bezrobotnych. Dzisiaj nie poprzestają one więc na rejestracji, wypłacaniu zasiłków czy innych pasywnych świadczeniach. Swoje działania koncentrują na wsparciu osób bez zatrudnienia w zdobyciu lub odzyskaniu pracy, a do tego wykorzystują między innymi takie instrumenty jak: (a) usługi rynku pracy – szkolenia, poradnictwo i pośrednictwo, oraz (b) aktywne narzędzia wsparcia – na przykład dodatek szkoleniowy, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, oraz szereg refundacji kosztów zatrudniania osób bezrobotnych.

Czwarta ustawa, to rozwiązania prawne pozwalające grupom defaworyzowanym na rynku pracy tworzyć własne miejsca pracy w formie spółdzielni socjalnych.

Dorobek i doświadczenia praktyczne okresu 2000-2004 w zakresie poszukiwań nowych rozwiązań aktywnej polityki społecznej stały się trwałymi podstawami dalszego rozwoju nowej dziedziny naukowej jaką jest ekonomia społeczna a w praktycznym wymiarze gospodarka społeczna. Kolejne lata przyniosły nie tylko zmiany w prawie ale również dopisały na liście instytucji udzielających pomocy i wsparcia nowe podmioty, świadczące usługi reintegracji społecznej i zawodowej. W tym miejscu mowa o centrach i klubach integracji społecznej, które stały się „inkubatorami” dla niektórych form gospodarki społecznej, w szczególności spółdzielczości socjalnej.

III. PROGRAMOWE INICJATYWY MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

1. PROGRAM „AKTYWNE FORMY PRZECIWDZIAŁANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU” - DOBRE PRAKTYKI W OBSZARZE AKTYWNYCH FORM POMOCY I ROZWOJU BUDOWNICTWA SOCJALNEGO

Od 2007 roku w ramach inicjatywy programowej Ministra Pracy i Polityki Społecznej pt: „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu”, podjęto próbę korelacji działań na rzecz pomocy w rozwiązywaniu problemów osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, będących w trudnej sytuacji na rynku pracy, jednocześnie korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z przedsięwzięciami umożliwiającymi rozwiązywanie skomplikowanych problemów mieszkaniowych. W roku 2007 minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego uznał, że istnieje możliwość ukierunkowania działań samorządów gminnych w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wykorzystujących instrumenty aktywizacji w obszarze rozwoju budownictwa socjalnego. Z inicjatywy ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego przeprowadzono w 2007 r. konkurs dla samorządów gmin pt: „Prace społecznie użyteczne oraz roboty publiczne na rzecz budownictwa socjalnego”.

Postawiono przed przyszłymi realizatorami projektów dwa podstawowe zadania:

a) zadanie nr 1 – etap przygotowawczy do wykonania w 2007 r., polegający na:

- wyborze grupy osób, będących uczestnikami programu prac społecznie użytecznych lub robót publicznych, w tym oczekujących na poprawę sytuacji mieszkaniowej, lub realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności,
- przeprowadzeniu cyklu edukacyjno-szkoleniowego wśród uczestników wybranego programu rynku pracy,

- dokonaniu organizacyjno – technicznych przygotowań prac na wybranym obiekcie budownictwa socjalnego, w tym między innymi dokonaniu zakupu materiałów, narzędzi i sprzętu technicznego, który będzie wykorzystywany w programie rynku pracy,
- przygotowaniu wstępnego planu organizacyjnego na 2008 r. w zakresie przebiegu wybranego programu rynku pracy oraz zawarciu (lub zgłoszeniu) wstępnego porozumienia ze starostą powiatu,

b) zadanie nr 2 – etap realizacji w 2008 r. wybranego programu rynku pracy na obiekcie budownictwa socjalnego, w tym:

- wykonywanie zaplanowanego rodzaju prac przez uczestników projektu na obiekcie, będącym przedmiotem przedsięwzięcia z zakresu budownictwa socjalnego,
- podjęcie decyzji o zmianie warunków zamieszkania dla najbardziej aktywnych uczestników projektu.

Minister Pracy i Polityki Społecznej wybrał w drodze konkursu 34 projekty, które zakładały:

- a) wyremontowanie i przystosowanie do wymogów technicznych ponad 200 lokali socjalnych (mieszkań) o różnym standardzie wyposażeniowym i powierzchni mieszkalnej,
- b) powstanie nowych 23 samodzielnych jedno-, dwu- lub kilkuosobowych pokoi w domach dla bezdomnych,
- c) powstanie 10 wieloosobowych (maksymalnie do 15 osób) sypialni w schroniskach i noclegowniach,

oraz zwiększenie powierzchni użytkowej i mieszkalnej w 4 schroniskach.

Kilka przykładów:

Projekt 01

Realizator: Burmistrz Miasta Bystrzycy Kłodzkiej

Województwo Dolnośląskie

W I etapie projektu uczestniczyły 83 osoby (mężczyźni), wśród których było 9 osób bezdomnych. Usługi edukacyjne obejmowały warsztaty psychoedukacyjne, zajęcia terapeutyczne dla osób uzależnionych, a także przeprowadzono szkolenie bhp obejmujące specyfikę pracy na obiektach budowlanych. W grupie uczestników były również osoby, które wcześniej brały udział w zajęciach centrum integracji społecznej. Prace w 2008 r wykonywało ostatecznie 21 osób (pozostali uczestnicy podjęli zatrudnienie na otwartym rynku pracy). Obiektem na którym prowadzone były prace remontowe był budynek na ul. Kolejowej 179b, w którym zaplanowano ostatecznie 8 mieszkań socjalnych, rodzinnych o przeciętnej powierzchni 44 m². Zmiana założeń wynikała z obiektywnej konieczności przeniesienia prac na innych obiekt budowlany. Prace remontowe obejmowały między innymi: zbitcie tynków, odwodnienie i izolacje fundamentów, stawianie nowych ścianek działowych, instalowanie urządzeń technicznych (grzejniki, kuchnie i piece grzewcze). W wyremontowanych lokalach przydziały uzyskało 13 osób, w 2 osoby bezdomne. Efektem projektu 2007/2008 jest podjęcie przez Burmistrza Miasta decyzji o wyznaczeniu na 2009 r. nowego obiektu do remontu – budynek zabytkowego dworca kolejowego – który będzie wykonywany w ramach programu.

Realizator: Burmistrz Miasta Kłodzko

Projekt 02

Województwo Dolnośląskie

Po etapie kwalifikacyjnym przeprowadzonym przez OPS Kłodzko, wytypowano grupę 40 osób, w tym 7 osób bezdomnych przebywających w miejscowej noclegowni, która uczestniczyła w cyklu szkoleniowym przygotowującym do prac na wybranym obiekcie – budynek w Kłodzku, przy ulicy Łukasieńskiego 32. Z początkowego założenia wyremontowania 26 lokali udało się w wyniku prac adaptacyjnych uzyskać w końcowym efekcie 30. Najbardziej aktywne osoby uzyskały przydziały do nowych lokali mieszkalnych.

Projekt 03

Realizator: Burmistrz Miasta Dobre Miasto

Województwo Warmińsko-Mazurskie

Dla utrzymania ciągłości projektu przyjęto koncepcję zwiększonej liczby uczestników w I etapie. Grupa osób wytypowanych do zajęć szkoleniowo-edukacyjnych przeprowadzanych pod nadzorem OPS Dobre Miasto liczyła 60 osób. Kursy zawodowe, podnoszące kwalifikacje ukończyło z pozytywnym wynikiem 10 osób, przy czym łącznie w pracach społecznie użytecznych na wybranym obiekcie brało udział 17 osób. Władze samorządowe Miasta Dobre Miasto wyznaczyły następujący zakres prac remontowo-budowlanych:

- adaptacja pomieszczeń pralnio-suszarni w budynku wspólnoty mieszkaniowej przy ul. Orła Białego 13 celem pozyskania 1 lokalu socjalnego,
- adaptacja pomieszczeń suszarni w budynku wspólnoty mieszkaniowej przy ul. Wojska Polskiego 18 celem pozyskania jednego lokalu socjalnego,
- adaptacja strychu w budynku komunalnym przy ulicy Grunwaldzkiej 19 na dwa lokale socjalne.

Pod koniec 2008 r. oddano zgodnie z pierwotnym założeniem 4 lokale socjalne, przydzielając je wśród uczestników programu.

Projekt 04

Realizator: Prezydent Miasta Ruda Śląska

Województwo Śląskie

Realizator projektu przyjął za główny cel uregulowanie (udzielenie pomocy) spraw mieszkaniowych dla 10 gospodarstw domowych o łącznej liczbie osób 38. Z tej grupy rodzin wytypowanych zostało 10 osób dorosłych, z którymi MOPS Ruda Śląska zawarł kontrakty socjalne, w tym: skorygowano 1 indywidualny program wychodzenia z bezdomności. Bardzo ważnym elementem projektu od samego początku było zaangażowanie Klubu Integracji Społecznej jako instytucji nadzorującej uczestnictwo w programie aktywizacji zawodowej uczestników projektu.

Osoby wytypowane do projektu musiały poza wykonywaniem pracy na wybranych obiektach budownictwa socjalnego uczestniczyć w zajęciach tego klubu. Grupa 8 osób ukończyła kurs zawodowy – *technolog prac wykończeniowych*.

Obiektami wybranymi do prac remontowo-adaptacyjnych przez Władze Miasta Ruda Śląska były:

- obiekt na ul. Kokota 132 – 6 mieszkań socjalnych,
- obiekt na ul. Niedumnego 26/8 – 1 mieszkanie socjalne,
- obiekt na ul. Krasińskiego 6/2 – 1 mieszkanie socjalne,

- obiekt na ul. Kopernika 13/5 – 1 mieszkanie socjalne,
- obiekt na ul. Podgórze 8/2 – 1 mieszkanie socjalne.

Lokale pojedyncze zostały oddane do użytku w marcu 2008 r., natomiast w sierpniu 2008 r. ukończono prace w 6 mieszkaniach w obiekcie na ul. Kokota.

W końcowym etapie projektu decyzją Prezydenta Miasta Ruda Śląska, skierowania do nowych mieszkań socjalnych uzyskali uczestnicy projektu. Wręczenie kluczy do nowych mieszkań odbyło się w sposób uroczysty, z udziałem Władz Miasta, Dyrekcji MOPS oraz przedstawicieli PUP Ruda Śląska, Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej, oraz Centrum Kształcenia Praktycznego i Doskonalenia Zawodowego.

Projekt 05

Realizator: Burmistrz Miasta Dębno

Województwo Zachodniopomorskie

W I etapie projektu uczestniczyło 85 osób, które zostały skierowane na warsztaty edukacyjno-szkolące w następujących grupach tematycznych: zajęcia z BHP – 76 osób, kursy szkolenia zawodowego – 61 osób, w tym 5 osób z obsługi pilarki spalinowej. Obiektem wyznaczonym do przebiegu programu prac społecznie użytecznych została budowa Domu dla Bezdomnych. Inwestycja ta zaplanowana do ukończenia na kwiecień 2009 r., dlatego też uczestnicy projektu 2007/2008 brali udział w pracach przygotowawczych z możliwością przedłużenia ich uczestnictwa również w kolejnym roku. Z grupy uczestników prac społecznie użytecznych pod koniec 2008 r. 16 osób podjęło prace na otwartym rynku pracy. Efektem końcowym ma być oddanie do użytku Gminnego Domu dla Bezdomnych z 10 pokojami mieszkalnymi oraz pomieszczeniami użytkowymi.

KLUBY INTEGRACJI SPOŁECZNEJ W PROGRAMACH PRAC SPOŁECZNIE UŻYTECZNYCH I ROBOTACH PUBLICZNYCH

Minister Pracy i Polityki Społecznej promuje w ramach programu „Aktywne Formy przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu” inicjatywę, której celem było wykorzystanie potencjału organizacyjnego klubów integracji społecznej przy podejmowaniu przez samorządy gminne przedsięwzięć z zakresu aktywizacji zawodowej osób wykluczonych społecznie. Projekty są realizowane w dwóch etapach, rozłożonych na okres 2008-2009 oraz 2009 -2010. W ramach pierwszego etapu uczestnicy realizowanych projektów przeszli różne cykle szkoleń w zależności od realizowanego rodzaju prac społecznie użytecznych lub robót publicznych. Praktyczne przygotowanie uczestników zajęć w Klubach do wykonywania konkretnych prac, może okazać się przydatne w podejmowaniu w przyszłości samodzielnej aktywności zawodowej na otwartym rynku pracy. Realizacja projektów polegała również na zakupie materiałów, narzędzi i sprzętu technicznego, niezbędnego do organizacji poszczególnych rodzajów prac. W drugim etapie realizacji projektów przygotowani uczestnicy zajęć w klubach integracji społecznej rozpoczną realizację prac społecznie użytecznych i robót publicznych.

Co roku w tego typu projektach bierze udział około 1.000 osób.

Realizowane w ramach projektów rodzaje prac społecznie użytecznych i robót publicznych można podzielić na trzy kategorie:

1. Budownictwo socjalne, w skład którego wchodzi prace budowlane, wykończeniowe, konserwatorskie, przygotowanie obiektów do remontów;
2. Usługi opiekuńcze, polegające na świadczeniu usług pielęgnacyjnych, gospodarczych, opiekuńczych świadczonych wobec różnych grup wiekowych w tym dla osób starszych i dzieci oraz osób niepełnosprawnych,

3. Prace porządkowe mające na celu podniesienie estetyki na terenie gminy, a w nich: prace ogrodniczo-konserwatorskie, prace porządkowe w okresie zimy, prace konserwatorskie na cmentarzach, itp.

Przykłady:

Lp.	Nazwa podmiotu	Efekty
1.	Gmina Recz	<p>Podmioty, w których zorganizowano prace społecznie użyteczne lub roboty publiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej 2.Zakład Usługowo-Handlowy „Komunalnik” sp. z o.o. w Reczu 3.Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Reczu <p>Rodzaj prac społecznie użytecznych lub robót publicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budownictwo socjalne, • usługi opiekuńcze, • prace porządkowe. <p>Liczba osób biorących udział w projekcie: 40 Remont 16 lokali o różnym przeznaczeniu, w tym lokale socjalne.</p>
2.	Gmina Nysa	<p>Podmioty, w których zorganizowano prace społecznie użyteczne lub roboty publiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Urząd Miejski w Nysie 2.Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie 3.Sołectwa Gminy Nysa <p>Rodzaj prac społecznie użytecznych lub robót publicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prace porządkowe, • usługi opiekuńcze <p>Liczba osób biorących udział w projekcie:70</p>
3.	Gmina Jedwabno	<p>Podmioty, w których zorganizowano prace społecznie użyteczne lub roboty publiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Wydział Gospodarki Komunalnej Urzędu Gminy Jedwabno 2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej <p>Rodzaj prac społecznie użytecznych lub robót publicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usługi opiekuńcze <p>Liczba osób biorących udział w projekcie:15</p>
4.	Gmina Frombork	<p>Podmioty, w których zorganizowano prace społecznie użyteczne lub roboty publiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Urząd Miasta i Gminy we Fromborku 2.Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej 3.Biblioteka Publiczna <p>Miejski Dom Kultury</p> <p>Rodzaj prac społecznie użytecznych lub robót publicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usługi opiekuńcze <p>Liczba osób biorących udział w projekcie:15</p>
5.	Stowarzyszenie Popierania Zaradności Życiowej i Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Pomocy Wzajemnej	<p>Podmioty, w których zorganizowano prace społecznie użyteczne lub roboty publiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Jakubowice, Polanowice, Jaśkowice 2 Teren Gminy Byczyna <p>Rodzaj prac społecznie użytecznych lub robót publicznych:</p>

	w Byczynie	<ul style="list-style-type: none"> • prace porządkowe • prace remontowe • usługi opiekuńcze <p>Liczba osób biorących udział w projekcie:60 Efekty: remont 2 mieszkań socjalnych, budynku Centrum Integracji Społecznej, rozbudowa mieszkania dla 13-osobowej rodziny, remont opuszczonego pomieszczenia w budynku byłego klasztoru.</p>
--	------------	---

PROGRAM „ŚWIETLICA, PRACA I STAŻ – SOCJOTERAPIA W ŚRODOWISKU GMINNYM”

Celem tej inicjatywy programowej Ministra Pracy i Polityki Społecznej p.n. „Świetlica, Praca i Staż – socjoterapia w środowisku gminnym” jest wspieranie nowych przedsięwzięć samorządów gminnych i organizacji pozarządowych w obszarze tworzenia placówek pomocowych dla dzieci i młodzieży – świetlice, kluby młodzieżowe. Ponadto, założeniem programu jest wykorzystywanie tych miejsc jako nowych miejsc pracy, staży i innych programów rynku pracy dla osób bezrobotnych.

Ten program realizowany jest od 2006 r.

W 2008 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przekazało ponad milion zł, dofinansowując 95 placówek świetlicowych, realizujących zadania programowe. W 2009 r. nowych placówek przybyło 53.

Przykłady:

- **Gmina Bojszowy, województwo śląskie** - „Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Wsparcia Dziennego – Świetlica Środowiskowa w Świerczyńcu przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Bojszowach. Funkcjonuje od września 2007 r. W jej działalność zaangażowany jest Urząd Gminy, Gminne Szkoły Podstawowe, Gimnazjum, Przedszkole, a także Komenda Powiatowa, Gminna Biblioteka, Ośrodek Leczenia Uzależnień, Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Z zajęć w tej placówce świetlicowej korzysta 40 dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo. Jest dla tych dzieci miejscem bezpiecznego i aktywnego spędzania wolnego czasu, rozwoju zainteresowań oraz doraźnej pomocy w rozwiązywaniu podstawowych problemów szkolnych, rodzinnych i emocjonalnych. Placówka ta działa w zakresie przeciwdziałania patologii społecznej i wykluczeniu społecznemu. Zapewnia przede wszystkim pomoc w nauce, stałą pracę z dzieckiem i jego rodziną, prace wychowawczą i socjalną w celu kształtowania właściwej postawy społecznej dziecka, stałą współpracę ze szkołą oraz gry, zabawy, wycieczki w ramach zagospodarowania czasu wolnego. Czynna jest przez cały rok we wszystkie dni tygodnia, również w dniach wolnych od nauki szkolnej. Jej kadre, m.in. kierownika, wychowawców, psychologa zatrudnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bojszowach.
- **Gmina Pszczółki, woj. pomorskie** - Świetlica Socjoterapeutyczna w Pszczółkach W zajęciach organizowanych w tej świetlicy od 2007 r. uczestniczy 35 dzieci. Poza tym na terenie tej Gminy w poszczególnych sołectwach działają grupy świetlicowe współpracujące z tą świetlicą. Grup tych jest 7. Uczęszcza do nich ok. 100 dzieci, skierowanych przez pedagogów szkolnych. Świetlica czynna jest codziennie. Organizuje zajęcia indywidualne i grupowe z elementami socjoterapii oraz z zakresu profilaktyki środowiskowej i wyrównujące braki w nauce szkolnej, w tym zajęcia ze stałą grupą w wieku 6-13 lat. Zajęcia dla starszej młodzieży odbywają się przeważnie

indywidualnie. Dla nich też organizowane są zajęcia grupowe, dotyczące konkretnego problemu społecznego. W poszczególnych miejscowościach 2 x w tygodniu po 2 godz. odbywają się zajęcia mające charakter socjoterapeutyczny i profilaktyczny. Indywidualne i grupowe zajęcia terapeutyczne prowadzone są przez psychologa 2 x w tygodniu. Z poradnictwa psychologicznego, korzystają zarówno dzieci jak też ich rodzice ze wszystkich grup świetlicowych, działających w tej Gminie. W świetlicy organizowane są wspólne imprezy okolicznościowe np. z okazji „Dnia Dziecka”, czy zabawy andrzejkowe i inne. Wówczas zapewniony jest dla dzieci z okolic zarówno dojazd na tę imprezę jak i powrót z niej. Podczas ferii oraz wakacji dla wszystkich dzieci z terenu Gminy organizowane są zajęcia sportowe, rekreacyjne i kulturalne. Jeden dzień w tygodniu przeznaczony jest na organizowanie wycieczek. Ponadto dla młodzieży ze szkół ponadpodstawowych oraz dla nauczycieli i rodziców organizowane są warsztaty o tematyce profilaktycznej. Kadre realizująca zadania tej świetlicy zatrudnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

- **Gmina Miejska Legionowo – Świetlica terapeutyczna woj. mazowieckie**

Gmina otrzymała z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej środki finansowe na doposażenie tej placówki świetlicowej, która uruchomiona została we wrześniu 2008 r. Czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach 14 – 18. Z organizowanych w niej zajęć korzysta 26 dzieci w wieku od 7 do 15 lat. Dzieci te w swoich domach nie mają odpowiednich warunków do odrabiania lekcji, a także do rozwijania swoich zainteresowań. Pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, bezrobocia, z problemami alkoholowymi oraz niepełnosprawności.

W świetlicy dzieci mają zapewnioną fachową opiekę i pomoc w odrabianiu prac domowych zadanych w szkole. Zatrudnione osoby pracują nad łagodzeniem niedostatków wychowawczych w rodzinie i eliminowaniem zaburzeń zachowania, a także zagrożeń uzależnieniami. Świetlica pełni ważną rolę w rozwoju, edukacji i terapii dzieci i młodzieży. Realizowany w niej program socjoterapeutyczny pomaga młodym ludziom w radzeniu sobie z zachowaniami agresywnymi, odreagowaniu napięć emocjonalnych, nawiązywaniu i budowaniu więzi koleżeńskich i przyjacielskich, budowaniu i kształceniu pozytywnego wizerunku siebie i innych. Dzieci podczas zajęć w świetlicy uczą się jak radzić sobie ze stresem i w trudnych sytuacjach, jak efektywnie, przyjemnie spędzać czas wolny. Nabywają umiejętności podejmowania samodzielnie ważnych decyzji, dokonywania życiowych wyborów, uczą się zachowań asertywnych. Program jest otwarty na tematy o różnych problemach m.in. uzależnień, przestępczości i innych. Organizowane są zajęcia sportowe, warsztaty plastyczne, fotograficzne, wystawy, wernisaże, gry, muzykoterapia. Remont pomieszczeń przeznaczonych na działalność tej świetlicy pokryła Gmina Legionowo z własnych środków oraz zakupiła niezbędne wyposażenie. Ze środków finansowych przekazanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zakupiono dodatkowe wyposażenie tej świetlicy w celu wzbogacenia i urozmaicenia oferty zajęć programowych w niej prowadzonych m.in. zestaw komputerowy, aparat fotograficzny pomoce dydaktyczne, gry edukacyjne materiały i urządzenia.

PROGRAM „WSPIERANIE ROZWOJU SPÓŁDZIELCZOŚCI SOCJALNEJ”

W 2009 r. kontynuowana była inicjatywa programowa Ministra Pracy i Polityki Społecznej (zwanego dalej: Promotorem) pt: „Wspieranie rozwoju spółdzielczości socjalnej”, której głównym celem było utrzymanie systemu doradczo - finansowego dla nowo tworzonych oraz funkcjonujących spółdzielni socjalnych, poprzez formułę tzw. *Ośrodków Wspierania*

Spółdzielni Socjalnych (dalej: OWSS). Ta formuła sprawdziła się w poprzednich latach i uznana została jako jedno z bardziej pożądanых działań ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego w aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych. Kwota programowa w budżecie – Część 44. Zabezpieczenie społeczne na realizację zadań wyniosła 1.000.000 złotych.

Zakres zadań merytorycznych przewidzianych przez Promotora dla OWSS w 2008r. obejmował:

- a) zadanie 1: Działalność doradcza – obejmująca usługi doradcze w zakresie:
- a) restrukturyzacji profilu działalności spółdzielni socjalnych dla uzyskania poprawy ich sytuacji finansowej,
 - b) poradnictwo prawne oraz księgowo-finansowe,
 - c) doradztwo w tworzeniu lokalnych grup producenckich, związków rewizyjnych spółdzielni socjalnych oraz partnerstw lokalnych dla pokonywania barier marginalizacji społecznej.
- b) zadanie 2.: Udzielanie wsparcia finansowego spółdzielniom socjalnym przeznaczanego na:
- a) poręczenia – w przypadku wspierania osób bezrobotnych zamierzających utworzyć spółdzielnię socjalną i ubiegających o środki na ten cel z Funduszu Pracy,
 - a) pożyczki – na opłatę składek ubezpieczeniowych spółdzielców, którym Fundusz Pracy będzie je refundował na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. 94, poz. 651),
 - b) pożyczki – na zakup materiałów i narzędzi niezbędnych do wykonania udzielonego zamówienia publicznego lub wykonania powierzonej realizacji zadania publicznego zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.),
 - c) pożyczki - na wadium składane podczas uczestnictwa w przetargu oraz na wniesienie zabezpieczenia należytego wykonania umowy, o których mowa w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19, poz. 177, z późn. zm.),
 - d) granty dla działających spółdzielni socjalnych, które podejmą proces restrukturyzacji profilu swojej działalności oraz dla nowo powstałych grup założycielskich.

W wyniku wyboru najbardziej efektywnych ofert konkursowych utworzono sieć OWSS, w skład której weszły następujące podmioty:

Lp.	Podmiot tworzący Ośrodek Wsparcia Spółdzielni Socjalnej	Obszar obsługiwany przez ośrodek
1.	Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego w Rzeszowie	Woj. Podkarpackie
2.	Stowarzyszenie „Nowa Szansa” w Zamościu	Woj. Lubelskie
3.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie	Woj. Warmińsko-Mazurskie
4.	Stowarzyszenie „WAMA-COOP” z Olsztyna	Woj. Pomorskie Woj. Opolskie
5.	Krajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni Inwalidów i Spółdzielni Niewidomych w Warszawie	Woj. Kujawsko-Pomorskie Woj. Mazowieckie
6.	Stowarzyszenie „JA-TY-MY” z Łodzi	Woj. Łódzkie
7.	Urząd Miasta i Gminy Byczyna wraz ze	Woj. Opolskie

	Stowarzyszeniem Pomocy Wzajemnej „Barka” w Strzelcach Opolskich	
8.	Stowarzyszenie na Rzecz Spółdzielni Socjalnych z Poznania	Woj. Wielkopolskie
9.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaborze, woj. lubuskie	Woj. Lubuskie Woj. Zachodniopomorskie
10.	Związek Lustracyjny Spółdzielni Pracy – Agencja Spółdzielczości w Krakowie	Woj. Małopolskie
11.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczach, woj. małopolskie	Woj. Małopolskie
12.	Powiatowy Urząd Pracy w Rudzie Śląskiej	Woj. Śląskie
13.	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych w Wałbrzychu	Woj. Dolnośląskie
14.	Caritas Diecezji Kieleckiej w Kielcach	Woj. Świętokrzyskie
Razem		

Przykład działania OWSS Zamość - Stowarzyszenie „Nowa Szansa” w Zamościu:

OWSS Zamość, to ośrodek posiadający już dwuletnie doświadczenie w działalności na rzecz rozwoju spółdzielczości socjalnej na obszarze województwa lubelskiego. Partnerami projektu były następujące instytucje: Stowarzyszenie na Rzecz Spółdzielni Socjalnych w Poznaniu, PUP Hrubieszów, Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny oraz Fundacja Aktywności Obywatelskiej z Białej - Podlaskiej.

W 2008 r. OWSS Zamość w zakresie świadczenia doradztwa dla spółdzielców uruchomił Punkt Doradztwa i Informacji, oraz na stronie internetowej zamieszczono podstawowy zbiór informacji dla osób zainteresowanych tematyką spółdzielni socjalnych. Cenną inicjatywą OWSS Zamość było nawiązanie współpracy z 9 Klubami Integracji Społecznej z województwa lubelskiego, 2 Centrami Integracji Społecznej oraz 3 Zakładami Aktywizacji Zawodowej. Ponadto, w ramach cyklu edukacyjno – informacyjnego przeprowadzono kilka spotkań szkoleniowych, w tym w Gminie Dołhobycze, w której zawiązała się grupa inicjatywna w celu utworzenia spółdzielni socjalnej. Łącznie w tych działaniach udział wzięło 80 osób bezrobotnych.

PROGRAM „OPARCIE SPOLECZNE DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI”

Celem tego programu jest umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, a zwłaszcza osobom przewlekle psychicznie chorym i upośledzonym umysłowo, a także ich rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych pojawiających się zwłaszcza w związku z wykluczeniem społecznym omawianej grupy osób, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. W związku z tym, że pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także w związku z potrzebą respektowania konstytucyjnej zasady pomocniczości państwa, która ma umacniać uprawnienia obywateli i ich wspólnot – Minister Pracy i Polityki Społecznej udziela dotacji

na realizację projektów związanych z organizowaniem i funkcjonowaniem w ramach pomocy społecznej różnych ofert oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W 2009 r. do resortu pracy i polityki społecznej wpłynęły 291 projektów z zakresu organizacji i funkcjonowania sieci oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi na łączną kwotę 10,3 mln zł. Podzielono kwotę 3 mln zł., zatem zaspokojenie na dotację było na poziomie ok. 29%. 85 podmiotów wyłonionych w drodze konkursu ofert otrzymało dotację.

DZIAŁANIA WOBEC RODZIN ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Jedną z grup wykluczonych bądź też zagrożonych wykluczeniem społecznym są rodziny, w których dochodzi do aktów przemocy. Zapobieganie temu zjawisku realizowane jest w oparciu o Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, obowiązujący w Polsce od 2006 r. W ramach realizacji Programu podejmowanych jest wiele działań – zarówno na szczeblu centralnym, ale przede wszystkim lokalnie – w gminach i powiatach – tam gdzie służby zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie mogą na bieżąco pomagać ofiarom przemocy w rodzinie. Wśród działań o charakterze ogólnokrajowym na uwagę zasługują zadania, których celem jest zmiana świadomości społeczeństwa – pokazania braku akceptacji na akty przemocy. Zadanie to realizowane jest corocznie poprzez zorganizowanie ogólnopolskich akcji społecznych.

Rozpoczęta w 2008 r. ogólnopolska akcja społeczna w trzech odsłonach: „Kocham – Nie Biję”, „Kocham – Reaguję”, „Dzieciństwo bez Przemocy” odbiła się szerokim echem i mam nadzieję, że choć u niektórych „obudziła sumienia”. Trzeba jednak zwrócić uwagę, na to że w działaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie chodzi przede wszystkim o zapobieganie zjawisku, o reagowanie wtedy, gdy rodzinie zauważamy pierwsze symptomy kryzysu. W wielu samorządach lokalnych tak się już dzieje – powołane w gminach czy powiatach zespoły interdyscyplinarne pomagają przede wszystkim zażegnać kryzys w rodzinie.

Jako „dobrą praktykę” w tym zakresie warto wymienić działania Powiatu Suwalskiego, w którym na poziomie powiatu utworzona została koalicja, w skład której wchodzi przedstawiciele różnych środowisk w tym aktywne organizacje pozarządowe, natomiast w każdej gminie na terenie powiatu funkcjonuje Lokalny Zespół Interdyscyplinarny. Koalicja powiatowa zajmuje się wyznaczaniem kierunków działań, określa priorytety i prowadzi powiatowe akcje społeczne, natomiast gminy zajmują się udzielaniem pomocy w indywidualnych przypadkach.

Nie bez znaczenia pozostaje fakt intensywnych prac nad zmianami do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którymi wzmocniony zostanie system profilaktyki poprzez konieczność opracowania i realizowania, na każdym poziomie samorządu, programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także konieczność tworzenia i pracy w ramach zespołów interdyscyplinarnych w każdej gminie.



MINISTER
z up.

Japoława Duda
SEKRETARZ STANU